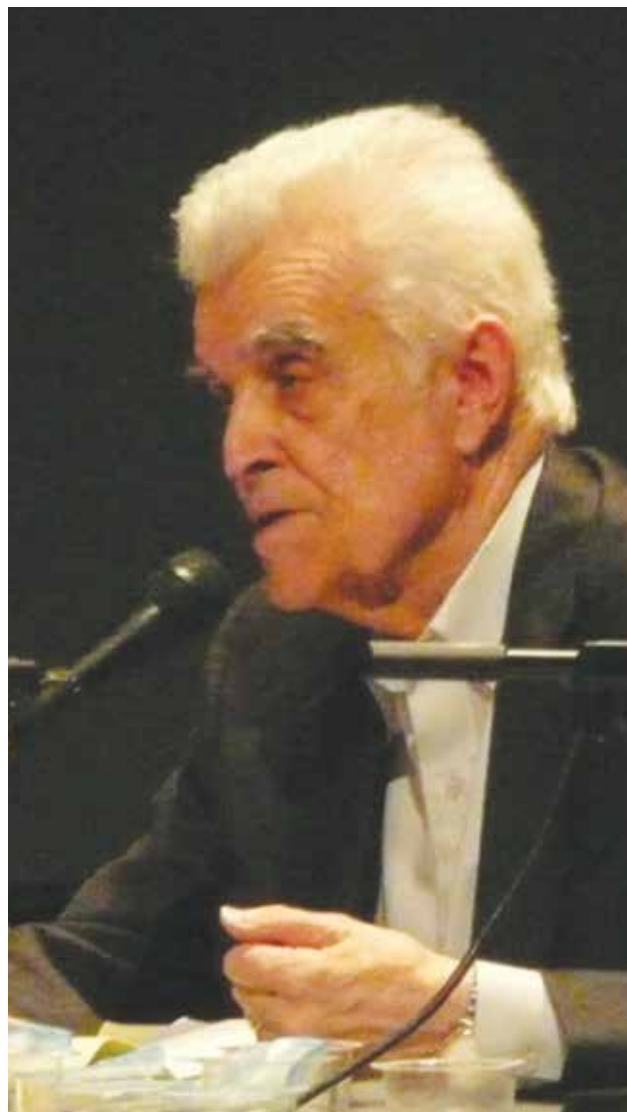

PROMATRAH SOTONU KAKO POPUT MUNJE PADE (ŠUTNJA O ŽRTVAMA)

► Piše: fra Goran Azinović

Naslov ovoga rada istovjetan je naslovu knjige koju je napisao francuski pisac René Girard. Tko je on bio? Vrstan književni kritičar, antropolog, etnolog i filozof religije. Rodio se 1923. u drevnom francuskom gradu Avignonu. Studirao je i diplomirao paleografiju, a specijalizirao srednjovjekovne studije. Od 1947. živi u Sjedinjenim Američkim Državama gdje je i umro 4. studenoga 2015. Akademsku karijeru završio je predavajući na Sveučilištu Stanford, jednom od najpoznatijih sveučilišta u svijetu.

Napisao je mnogo knjiga, a svakako mu je najpoznatija *Promatrah Sotonu kako poput munje pade*. U njoj Girard progovara o žrtvi i žrtvama. Poticaj za pisanje ove knjige dobio je onoga trenutka kada je uočio bitnu razliku svetopisamskoga teksta i mita spram žrtve i žrtvovanja. Otkriće da »mit« prikriveno progoni žrtvu i izmišljajući njezinu krivicu opravdava žrtvovanje dok evanđeoski tekst razobličuje mehanizam žrtvovanja kao lažan i progonitelje označuje krivcima, ostalo je konstantom njegova mišljenja do kraja života. Ključan Girardov pojam je »oponašanje« (mimetika). Girard, naime, polazi od činjenice da u Svetome pismu postoji izvorna i nepoznata koncepcija žudnje i njezinih sukoba, odnosno oponašanja. Iako je mimetizam ljudske želje uvelike odgovoran za nasilja koja nas pogađaju, Girard ističe da zbog toga ne treba zaključiti da je mimetička želja loša. Bez mimetičke želje ne bi bilo ni slobode ni čovječanstva. Kada jednom zadovolje svoje prirodne potrebe, ljudi žele, a želja je svojstveno traženje uzora. Stoga se obraćamo ljudima koji nas okružuju i od njih posuđujemo njihove želje. To je posuđivanje često nesvjesno i ne posuđujemo samo želje od onih koje smatramo uzorima, nego posuđujemo mnoštvo ponašanja, stajališta, znanja, predrasuda, prvenstava. »Kad želja ne bi bila mimetička, ne bismo bili otvoreni ni prema ljudskome ni prema božanskome«, veli René Girard. Međutim, bitno je koga čovjek izabire za uzor svojih želja i hoće li upasti u zamku mimetičkih suparništava koja su glavni izvor sukoba i nasilja među ljudima. Suparnici se međusobno osramoćuju, krađu i jedni drugima čine razna druga zla. Autor stoga ističe važnost Dekaloga, a posebno posljednje zabrane želje za dobrima svojega bližnjega iz koje proizlaze nasilja zabranjena prethodnim zapovijedima Dekaloga. Girard jasno

René Girard na jednom od svojih predavanja

uvida i naglašava da naše želje moraju biti »kontrolirane, odnosno da naše želje ne smiju uništavati Drugoga«.

Knjiga sadrži važne teme, a nama je dovoljan taj temeljni pojam »oponašanja« da bismo rasvijetlili način i mehanizme zločina u bivšoj državi. Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija, naime, kolokvijalno se zvala »druga Jugoslavija« ili »Titova Jugoslavija«, a to znači da je ne samo stvarno već i simbolično to bila država jednoga

čovjeka, odnosno diktatora Tita. Jugoslavija je bila njegovo »privatno vlasništvo«. Titova Jugoslavija zasnivala se na bezbožničkoj diktaturi koja je činila razna zlodjela i ubijala nevine. Svaka diktatura počiva na načelu »oponašanja«, što znači da je Tito za mnoge komuniste bio ideal te su mu oni bezuvjetno vjerovali i bili mu poslušni. Tito je bio začetnik zločina, a njegovi poslušnici vjerno su izvršavali svaku njegovu zamisao. Tito je bio »teorija«, a njegovi poslušnici sve su to provodili u »praksu«, mada se pouzdano zna da je i sam Tito ubijao i bezosjećajno likvidirao svoje protivnike. Postoji izreka koja kaže da nijedan diktator ne dolazi na vlast ako osobno nije nekoga ubio, da nijedan čovjek ne može biti diktator ako sam nije spreman ubiti.

Diktatura se temelji na ubojstvima. Komunisti su mislili da samo ubojstva mogu učvrstiti temelje njihove trule i bezbožničke države. Možemo se poslužiti Gerardovim izrazom te kazati: »Prvi kamen je odlučan jer ga je najteže baciti. Ali zašto ga je tako teško baciti? Zato što je jedini koji nema uzora. Tu se ostvaruje "mimetizam kamenovanja" jer nakon što je bačen prvi kamen, drugi dolaze još brže jer imaju uzor.« To se upravo dogodilo u bezbožničkoj Jugoslaviji. Budući da je Josip Broz Tito bio taj koji je prvi bacio kamen, nakon njega to su učinili svi njegovi poslušnici. On je postao uzor kako se treba rješavati protivnika, on je to prvi učinio, dao je primjer

Titova Jugoslavija zasnivala se na bezbožničkoj diktaturi. Činila je razna zlodjela i ubijala nevine. Još čekamo da potpuna istina iziđe na svjetlo dana.

svojim komunistima. Cijela Jugoslavija djelovala je na načelu »mimetizam kamenovanja« – da bi opstali, ubijali su nevine. Njihovo kamenje zahvatilo je mnoge nevine živote pa tako i živote naše subraće – nevinih hercegovačkih fratara.

Ubijanje nevinih počelo je još od Abela i traje sve do naših dana. Ta strategija dosegla je svoj vrhunac u novozavjetnoj priči o Isusu Kristu. Girard tvrdi da, za

razliku od mita, Isus znači vrhunac nijekanja žrtvene prakse. Bog je na sebe preuzeo ulogu žrtve utjelovivši se čovjekom. Njegovo uskrsnuće konačna je pobjeda žrtve nad progoniteljima. To je, prema autoru, i pobjeda judeokršćanske civilizacije nad mitskom. Ujedno, to je pobjeda koja je odredila kulturni i civilizacijski identitet Zapada. Novina Novoga zavjeta jest u ustrajnosti da Isus

bude zadnja žrtva, da do kraja razotkrije i ukine odvratnu praksu žrtvovanja. Takva je i ona gdje se nevini životi žrtvuju i ubijaju zbog jednog diktatora i njegove okrutne vlasti kakva je bila Titova. Zato je i važan ovaj naslov knjige: *Promatrab Sotonu kako poput munje pade*, jer Jugoslavija je pala i raspala se, još samo čekamo u nadi da potpuna istina iziđe na svjetlo dana. Ta istina, pak, glasi da zločinci budu prokazani i kažnjeni, a nevine žrtve imaju svoj mir i spomen u našoj budućnosti i našim životima. ✍

Dekret pape Urbana VIII.

Sukladno dekretu pape Urbana VIII. i uredbi II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesa« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»fra Leo Petrović i 65 subrača«, XI., 1 (20),
Široki Brijeg, 2018., siječanj – lipanj, 2018.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
BiH: Kard. Stepinca 14
88220 Široki Brijeg
HR: Humac 1, p. p. 1, 20352 Vid

Veza:
tel.: (039) 700-325
faks: (039) 700-326
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD; Canada
13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga... (s naznakom za Vicepostulaturu i nakanu):

- a) poštanskom uputnicom
- b) UniCredit Bank d.d. Mostar, poslovna Ljubuški:

žiro-račun (BiH): 3381602276649744
devizni račun (inozemstvo):
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Naša kršćanska i naša narodna povijest imala je puno junaka i puno mučenika. Nalazimo se u prelijepom kutku kugle zemaljske koji je uz to geopolitički vrlo važan. Sukobile su se tu različite uljudbe i sve traje do današnjega dana. Sam Bog zna kada će prestati.

U cijelom ovom kolopletu zasigurno trebamo naći svoje mjesto i dopustiti drugomu da i on nađe svoje. Franjevci na Širokom Brijegu od svoga su dolaska razmišljali i djelovali upravo tako. Jugokomunisti su, pak, mislili drukčije. Htjeli su sve zatrti i uspostaviti svoje mišljenje, svoj način življenja i vladanja. Zbog toga ne samo da su pobili franjevce nego su i srušili i zapalili sve ono što su oni podizali. Tako, između ostaloga, nemamo ni pismohranu negdanje Franjevačke klasične gimnazije, iako bi i njima poslije i te kako dobro došla. Tako je to kada se, umjesto barem poštovanja, samo mrzi.

Ni danas stvari u našoj bližoj i daljoj okolini ne stoje puno drukčije. I dalje nas sude i prosuđuju po nekim svojim čudnim mjerilima. No, ne trebamo se svega toga bojati. Ako bismo išli u povijest svoje kršćanske vjere, onda bismo mogli reći da je i Isus skončao kao osuđeni zločinac. Ujedinili su se u tome domaći (židovski vlastodršci) i međunarodni (Rimljani). Pa ipak ništa mu nisu mogli. Isus Krist je uskrnuo te pobijedio smrt. Njegov lik i djelo natkrillili su vrijeme.

Od samoga početka svoje zlodjelo na Širokom Brijegu jugokomunisti su pokušali podvaliti žrtvi, pobijenim fra-

njevcima. U ovom broju glasila donosimo svjedočanstvo iz druge ruke o takvim smicalicama. Imamo i svjedočanstva kako su pokušali snimiti fotografije i film o fratrima s oružjem u rukama, kako su ubili nekoliko svojih boraca zbog toga što nisu htjeli pobiti privedene franjevce. Očito je da se ništa nije dogodilo slučajno. Sve je bilo pomno isplanirano, samo je to trebalo pokriti naknadnim objašnjenjima. Ali nisu uspjeli. Pomogao je puno u tome i mjesni biskup don Petar Čule, kao i tadašnji zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac. Posvjedočili su da su fratri bili nevini, a za to se tada gubila i glava. Naravno, hvala im na tome.

Imajući hvala im na vidu, čovjek se ponekada upita zbog čega nismo dovoljno čvrsti u hodu stazama koje su nam predi utrli. Odlazimo u tuđe daleke zemlje tražeći tamo neku svoju sreću. Istina je da ima poteškoća u našoj domovini, i to s obiju strana granice, ali ako smo iskreni, trebamo priznati da unatoč svemu tomu nikada bolje nismo živjeli. U čemu je onda problem? Očito je da je u našim glavama. Pali smo pred sirenskim zovom odnarođene okoline i povjerovali da su stvari na ovom svijetu relativne. A nisu. Odrasli smo tek ako znamo tko smo i što smo te se ustrajno borimo za svoje vrijednosti.

Naši pobijeni fratri i naš pobijeni puk pali su za više vrijednosti. Imamo li ih snage i mi danas nasljedovati? Razmislimo i neka nam je
mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Utamničeni	41
Stratišta	14	Podsjetnik	45
Pobijeni	16	Povijesne okolnosti	52
Glas o mučeništvu	30	Suočavanje s prošlošću	53
Nagradni natječaj	34	Razgovor	55